වාණිජ ධාරා

වාණිජ විෂයය ගුරු සිසු අත්වැල

(අධ්‍යාපන කාර්යාලය - බළන්ගොඩ)

Business Studies

නිපුණතාවය 7.0

ව්‍යාපාරවල පැවැත්මට හා වර්ධනයට මුදල් හා මූල්‍ය ආයතන දක්වන දායකත්වය අගයයි.

මුදල් හා මූල්‍ය ආයතන

අනුශාසකත්වය : සුනිල් රාජපක්ෂ මහතා

සහකාර අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂ වාණිජ

සම්පත් දායකත්වය : ආර් එම් ඒ ජේ බණ්ඩාර

ර/ශ්‍රී බුද්ධ ජයන්ති මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය බලංගොඩ

වාණිජ විෂයන් සඳහා ඉගෙනුම් ආධාරක ගොනු සැකසීමේ ව්‍යාපෘතිය

නිපුණතා මට්ටම 7.1 : ගනුදෙනු පහසුකර ගැනීම සඳහා මුදල් භාවිතයේ වැදගත්කම තහවුරු කරයි.
කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 04

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් ඵල :

- මුදල් යන්න අර්ථ දක්වයි.
- හුවමාරුව සඳහා මුදලේ අවශ්‍යතාව පෙන්වා දෙයි.
- මුදලේ කාර්යයන් හඳුන්වා ඒවායේ වැදගත්කම නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- හොඳ මුදලක ලක්ෂණ පෙන්වා දෙයි.
- හුවමාරුවේ දී භාවිත වන විවිධ මුදල් වර්ග පැහැදිලි කරයි.

මුදල් යනු

භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරුවේදී පොදුවේ පිළිගනු ලබන ඕනෑම දෙයක් මුදල් වශයෙන් සලකයි.

හුවමාරුව සඳහා මුදලේ අවශ්‍යතා

- අතීතයේ මුදල් නොමැති ව සිදු වූ ඍජු හුවමාරුව භාණ්ඩ හුවමාරුව නම් විය.
- භාණ්ඩ හුවමාරුවේදී විවිධ දුෂ්කරතා පැවතිණි.
- එබැවින් භාණ්ඩ හුවමාරුව වෙනුවට සෑම දෙනා ම පිළිගන්නා පොදු මාධ්‍යයක අවශ්‍යතාව දැනුණි.
- එම හුවමාරු මාධ්‍ය මුදල් ලෙස හැඳින්විය.
- ඒ අනුව හුවමාරුව සඳහා මුදල් අවශ්‍ය බව පැහැදිලි වේ.

මුදලේ කාර්යයන්

- විනිමය මාධ්‍යක් ලෙස කටයුතු කිරීම.
  (A medium of exchange)
- වටිනාකාම මැනීමේ මිනුම් දණ්ඩක් ලෙස කටයුතු කිරීම
  (Standard of value)
- වටිනාකමේ සන්නිධියක් ලෙස කටයුතු කිරීම
  (Store of value)
- විලම්භිත ගෙවුම් මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කිරීම
  (Store of value)

විනිමය මාධ්‍යක් ලෙස කටයුතු කිරීම.

භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරුවේදී අතරමැදියෙකු වශයෙන් කටයුතු කිරීමයි. නැතහොත් භාණ්ඩ හා සේවා වල මිල ගෙවනුයේ මුදල් මගිනි. නිදසුන් ඃ රු. 30,000 ක ජංගම දුරකථනයක් මිලදී ගැනීම.

වටිනාකම මැනීමේ මිනුම් දණ්ඩක් ලෙස කටයුතු කිරීම.

භාණ්ඩ හා සේවාවන්හි වටිනාකම හෙවත් අගය මැනීම සඳහා මුදල් භාවිත කිරීමයි. මෙය මිල (Price) නම් වේ. මෙ මගින් ගිණුම් තැබීම පහසු වී ඇති නිසා මෙය ගිණුම් ඒකකයක් ලෙස හඳුන්වයි. නිදසුන් ඃ- සපත්තු ජෝඩුවක් රු. 1999.90 ක් ලෙස මිල කිරිම.

වටිනාකමේ සන්නිධියක් ලෙස කටයුතු කිරීම

මුදල් රැස්කර තබා ගත හැකිය. කාසි හා නෝට්ටු යල් පැනීමකින් තොර ව ක්ෂය වීමකින් තොරව රැස් කර තබා ගනිමින් අනාගතයේ දි භාණ්ඩ හා සේවා මිලට ගැනීමට භාවිතා කළ හැකිය.

නිදසුන් ඃ- රු. 10,000 ක මුදලක් ඉතිරි කිරීම

විලම්භිත ගෙවුම් මාධ්‍යක් ලෙස කටයුතු කිරීම

අනාගත මුදල් ගෙවීමක් සඳහා වර්තමානයේ ගිවිස ගත හැකිය. එනම් ඉදිරි දිනයක දී මුදල් ගෙවීමේ කොන්දේසි යටතේ භාණ්ඩ හා සේවා මිල දී ගත හැකි වීමයි.

නිදසුන් ඃ- 2016 ජනවාරි මස රු. 5000 කට මිලට ගත් භාණ්ඩ තොගයක් සඳහා 2016 මාර්තු මස මුදල් ගෙවීමට ගිවිස ගැනීම.

හොඳ මුදලක ලක්ෂණ

01. පොදු පිළිගැනීමක් තිබීම
02. කල්පැවැත්මක් තිබීම
03. අනුකරණයේ දුෂ්කරතාව
04. පහසුවෙන් ගෙන යා හැකි වීම
05. පහසුවෙන් හඳුනාගත හැකි වීම හෙවත් සමජාතීය බව
06. කුඩා කොටස්වලට බෙදිය හැකි වීම

මුදල් වර්ග

ව්‍යවහාර මුදල් (Currency Money)

මුදල් අධිකාරියේ නියෝග මත නිකුත් කරන කාසි හා නෝට්ටු මෙලෙස හඳුන්වයි. ව්‍යවහාර මුදල් වලංගු මුදල් ලෙස ද හඳුන්වන අතර මේවායේ ද්‍රවශීලතාවය 100% කි. නිදසුන් ඃ කාසි හා නෝට්ටු

බැංකු මුදල් (Bank Money)

වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන ඉල්ලුම් තැන්පතු හෙවත් ජංගම ගිණුම් වල ශේෂ බැංකු මුදල වේ.මෙම මුදල් ගෙවීම් කටයුතු කරන්නේ චෙක්පත් හරහාය. ව්‍යවහාර මුදල් මෙන් ද්‍රවශීලතාවෙන් යුක්ත වේ. නිදසුන් ඃ වාණිජ බැංකුවල ඇති ජංගම ගිණුම් තැන්පතු

ආසන්න මුදල් (Near Money)

ව්‍යවහාර මුදල් මෙන් 100% ද්‍රවශීලිතාවයෙන් යුක්ත නොවූ එහෙත් වටිනාකමේ සනන්ධියක කාර්ය ඉටු කරනු ලබන පහසුවෙන් මුදල් බවට පත්කළ හැකි වත්කම් ය.
නිදසුන් ඃ- වාණිජ බැංකුවල ඇති මහජනයා සතු කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු, භාණ්ඩාගාර බිල්පත්, වාණිජ පත්‍රිකා

විද්‍යුත් මුදල් (E- Money)

තොරතුරු හා ඩිජිටල් තාක්ෂණයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බිහි වී ඇති දේශීය මෙන්ම ජාත්‍යන්තර ගනුදෙනු වල දී ද ගෙවීම් කිරීමට යොදා ගනු ලබන මුදල් ය.

උදාඃ- හර කාඩ්පත්/ණය කාඩ්පත්/පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත්

කාඩ්පත් මගින් ගෙවීම් කිරීම පහසු කිරීම සඳහා වන සේවාවන් (පහසුකම්)

- ස්වංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර
- ස්වයංක්‍රීය තැන්පතු යන්ත්‍ර
- චක්පත් තැන්පතු යන්ත්‍ර
- වෙළෙඳසැල් ගෙවීම් විද්‍යුත් පැවරුම් ජාල
- ටෙලි බැංකු පහසුකම්
- අන්තර්ජාල බැංකු කටයුතු
- ටෙලිවිෂන් බැංකු පහසුකම්

නිපුණතා මට්ටම 7.2 : ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යාපාර වර්ධනයට සහාය වන මූල්‍ය ආයතන පද්ධතිය අධ්‍යයනය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් ඵල :

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්ෂික වාර්තාව පදනම් කර ගනිමින් ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආයතන පද්ධතිය වර්ග කරයි.
- දෙන ලද මූල්‍ය ආයතන සමූහයක් එක් එක් වර්ගය යටතේ වෙන් කර දක්වයි.
- එක් එක් වර්ගයට අයත් මූල්‍ය ආයතන නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- එක් එක් වර්ගයට අයත් මූල්‍ය ආයතන ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට දායක වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යාපාර වර්ධනයට සහාය වන මූල්‍ය ආයතන

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආයතන පහත සඳහන් ආකාරයට වර්ග කරයි.

- බැංකු අංශය
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
- බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු
- බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු

තැන්පතු භාරගන්නා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන

- බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්
- සමූපකාර ග්‍රාමීය බැංකු
- සකසුරුවම් හා ණය ගනුදෙනු සමූපකාර සමිති

විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන

- විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්
- ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්
- කොටස් තැරැව්කරුවන්
- ඒකක භාර/ ඒකක භාර කළමනාකරණ සමාගම්
- වෙළෙඳපොල අතරමැදියන්
- ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්

ගිවිසුම්ගත ඉතිරි කිරීමේ ආයතන

- රක්ෂණ සමාගම්
- සේවක අර්ථසාදක අරමුදල
- සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාරකාර අරමුදල
- අනුමත විශ්‍රාම හා අර්ථසාදක අරමුදල්
- රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාදක අරමුදල්

මූල්‍ය ආයතන ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වය

බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු (Licensed Commercial Banks)

ජංගම ගිණුම් ඇතුළු අනෙකුත් තැන්පත් ගිණුම් පවත්වා ගෙන යාම හා මුදල් මැවීමට හැකියාව ඇති මූල්‍ය ආයතන විශේෂයයි.
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ හා මුදල් මණ්ඩලයේ ලියාපදංචි බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු රාශියක් අතර මේවායින් කිහිපයක් රාජ්‍ය අංශයටද බහුතරයක් පෞද්ගලික අංශයටද අයත් වේ.

බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (Licensed Specialized Banks)

බැංකු පනත යටතේ විශේෂිත බැංකුවක් ලෙස ව්‍යාපාර කටයුතු කර ගෙන යාමට මහ බැංකුවෙන් බලපත්‍රයක් ලබා ගෙන ඇති ආයතන විශේෂයකි. මෙහි ඇති විශේෂත්වය නම් ජංගම ගිණුම් පවත්වා ගෙන යාමට අවසර නොමැති වීමයි.එහෙත් ඉතිරි කිරීමේ ගිණුම් හා කාලීන තැන්පත් ගිණුම් වශයෙන් මහජනතාවගෙන් මුදල් තැන්පත් භාර ගැනීමට අවසර නැත.

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම (Finance Companies)

කාලීන තැන්පතු භාර ගැනීම හා එම මුදල් මත ණය දීම සහ ආයෝජනයට පහසුකම් සලසන, මුදල් නීති පනත යටතේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන් බලපත්‍රයක් ලබා ගෙන ඇති පොදු සමාගම් විශේෂයයකි.

සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු (Co- operative Rural Banks)

සාමාජික හා සාමාජික නොවන්නන්ගෙන් කාලීන හා ස්ථාවර තැන්පතු ලබා ගැනීම සහ සිය සාමාජිකයින්ට ණය සැපයීම ප්‍රධාන කාර්යය කොටගත් ආයතනයකි. මෙය විවිධ සේවා සමූපකාර සමිතිවල බැංකු ව්‍යාපාරික අංශයකි.

නිදසුන් ඃ මහරගම විවිධ සේවා සමූපකාර සමිතියේ සමූපකාර ග්‍රාමීය බැංකුව

සකසුරුවම් හා ණය ගනුදෙනු සමූපකාර සමිතිය (සණස)

ඉතිරි කිරීම දිරිමත් කිරීමත්, සාමාජිකයින්ට ණය සැපයීමත් අරමුණු කර ගෙන සාමාජිකයින්ගේ ඉතුරුම් ලෙස හා සාමාජික කොටස් ලෙස මුදල් ලබා ගෙන සාමාජිකයින්ට පමණක් ණය සපයන, සමූපකාර පනත යටතේ සමූපකාර කොමසාරිස් වෙත ලියාපදිංචි කළ යුතු ආයතන විශේෂයයකි.

නිදසුන් ඃ නෙලුම්කුළම සණස සිමිතිය

අත්තනගල්ල සණස සමිතිය

විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් (Special Leasing Companies)

කල්බදුකරණය සඳහා ම මහ බැංකුවේ ලියාපදිංචි වූ සමාගම් විශේෂයකි.ව්‍යාපාරිකයින්ට අවශ්‍ය යන්ත්‍රෝකරණ හා වෙනත් වත්කම් පාවිච්චි කිරීම පිණිස ව්‍යාපාරිකයින්ගේ ඉල්ලීම පරිදි බද්දට ගැනීම සඳහා මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීම ප්‍රධාන ව්‍යාපාරික කටයුත්ත කරගත් මූල්‍ය ආයතන විශේෂයකි. අදාළ වත්කම් බද්දට දීමෙන් ලැබෙන කුලී ආදායම මෙම ආයතන වල ප්‍රධාන ආදායම වේ.

ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් (Primary Dealers)

රජයේ සුරැකුම්පත් ප්‍රථම වතාවට අලෙවි කොට මුදල් ලබා ගන්නා වෙළෙඳපොළ ප්‍රාථමික වෙළඳපොලයි. මෙම ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොලට සහභාගී වීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ විසින් අවසර ලබා දී ඇති අතර ආයතන ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් ලෙස හැඳින්වේ.

කොටස් තැරැව්කාර සමාගම් (Share Brokers)

සංස්ථාපිත සමාගම් වල කොටස් හෝ ණයකර විකිණීමට හා මිලට ගැනීම සම්බන්ධ කටයුතු කිරීමට අතරමැදියන් ලෙස කටයුතු කරන ආයතන තැරැව්කාර සමාගම් ලෙස හඳින්වේ. කොටස් තැරැව්කරුවන් ලෙස ව්‍යාපාරික කටයුතු කිරීම සඳහා සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාවෙන් බලපත්‍රයක් ලබා ගත යුතුය.

ඒකක භාර/ ඒකක කළමනාකරණ සමාගම

(Unit Trust/ Unit Trust Management Companies)

ඒකක භාරයක් යනු ආයෝජිකයින්ට ඒකක (Units) විකිණීමෙන් රැස් කර ගන්නා මුදල්වලින් සමන්විත ආයෝජන අරමුදලකි. මෙහි රැස් කර ගත් මුදල් වෘත්තීය අරමුදල් කළමනාකරුවන් විසින් ආයෝජන කළඹක යොදවනු ලැබේ. එහි ප්‍රතිලාභ ඒකක භාරයේ ඒකක භාරයේ ඒකක මිල දී ගත් ආයෝජකයින් අතරේ බෙදා හරිනු ලැබේ.

ඒකක භාරයක් පාර්ශව තුනකින් සමන්විත වේ.

1. ඒකක භාරකරු
2. අරමුදල් කළමනාකරණ සමාගම
3. ඒකක හිමියන් හෙවත් ආයෝජකයින්

වෙළඳපොල අතරමැදියන් (Market Intermidieries)

ප්‍රාරක්ෂකයින්, ආයෝජන කළමනාකරුවන් සහ ආන්තික සැපයම්කරුවන් මෙයට ඇතුළත් වන අතර මූල්‍ය උපකරණ වෙළෙඳාම් කිරීමේ අතරමැදියන් ලෙස මොවුන් කටයුතු කරයි. මූල්‍ය උපකරණ විකුණා දීමේ සේවය සඳහා සේවා ගාස්තු මිලදී ගන්නන්ගෙන් විකුණන්නන්ගෙන් අයකර ගනී.

ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම් (Venture Capital Companies)

නව ව්‍යවසායකයින්ගේ ව්‍යාපාර සඳහා ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සපුරාලීමේ අරමුණින් කටයුතු කරන ආයතන විශේෂයකි. නව ව්‍යාපාර ආරම්භ කිරීම. පවතින ව්‍යාපාර ව්‍යාප්ත කිරීම, ව්‍යාපාර පවරා ගැනීම හා මිල දී ගැනීම වැනි කටයුතු වලදී අරමුදල් සපයයි. මීට අමතරව කොටස් ප්‍රාරක්ෂණය හා ණය සම්මේලය කිරීම ආදායෙහි ද යෙදේ.

රක්ෂණ සමාගම් (Insurance Companies)

රක්ෂණ සමාගම්වල විවිධ රක්ෂණ ඔප්පු නිකුත් කිරීම මගින් ගොඩනැගෙන අරමුදල් මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ණය දීම හා ආයෝජනය කිරීම මගින් මූල්‍ය අතරමැදිකරණයක නිරත වන ආයතන වේ.

අර්ථ සාධක හා විශ්‍රාම අරමුදල්

රාජ්‍ය කළමනාකරිත්වයෙන් හා පෞද්ගලික කළමණාකාරිත්වයෙන් යුතු විශ්‍රාමික අරමුදල් හා අර්ථසාධක අරමුදල් පවතී.

නිපුණතා මට්ටම 7.3 : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යභාරය විමසා බලයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 02

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් ඵල :

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කරයි.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අරමුණු පැහැදිලි කරයි.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යයන් ලැයිස්තුගත කරයි.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යයන් ව්‍යාපාර කෙරෙහි බලපාන ආකාරය පැහැදිලි කරයි

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යභාරය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පිළිබඳ හැඳින්වීම

- 1949 අංක 58 දරණ මුදල් නීති පනත යටතේ 1950 අගෝස්තු මස 28 වෙනි දින ආරම්භ කරන ලද ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රජයේ නියෝජිතයෙකු ලෙස ක්‍රියා කරනු ලබන කේන්ද්‍රීය ආයතනය වේ. එහි ආරම්භක අධිපතිවරයා වූයේ ජෝන් එක්ස්ටර් මහාතා ය.

- පස් දෙනෙකුගෙන් සමන්විත මුදල් මණ්ඩලයක් මගින් මහ බැංකුවේ සංවිධාන කටයුතු සිදු කෙරන අතර,එම මුදල් මණ්ඩලය,මහ බැංකු අධිපති,මුදල් විෂය භාර අමාත්‍යංශ ලේකම් හා පත්කළ සාමාජිකයින් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අරමුණු

ආර්ෂික හා මිල ස්ථායීතාව පවත්වාගෙන යාම

දේශීය මුදලේ අගය ස්ථාවරව පවත්වා ගැනීම හෙවත් සුරක්ෂිත කිරීම මිල ස්ථායීතාව වේ. මේ තුළින් උද්ධමන හා අවධමන තත්ත්වයන්ගෙන් තොරව ආර්ථිකය පවත්වා ගැනීම අපේක්ෂා කෙරේ. උද්ධමනය අඩු මට්ටමක පවතින විට ආර්ථිකය හොඳින් ක්‍රියාත්මක වේ. තිරසර ආර්ථික වර්ධනයක් හා ඉහළ සේවා නියුක්තියක් ඇති කිරීමට මෙය ඉවහල් වේ.

මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව පවත්වාගෙන යාම

ආර්ථිකයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව මුල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව ලෙස හැඳින්වේ. එනම් මුල්‍ය පද්ධතියේ සුරක්ෂිතතාව ඇති කිරීම,ස්ථායීතාවට එල්ල විය හැකි තර්ජන හඳුනා ගැනීම සහ ඒවා අවම කිරීම තුළින් මූල්‍ය ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීමේ හැකියාව ඇත. මේ මගින් තැන්පත්කරුවන්ට හා ආයෝජකයින්ට යන දෙපාර්ශවයටම හිතකර වාතාවරණයක් උදා කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යයන්

මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන කාර්යයන්

- මුදල් ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයවීම
- විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයවීම
- ශ්‍රී ලංකාවේ නිල විදේශ සංචිත කලමනාකරණය
- ව්‍යවහාර මුදල් නිකුත් කිරීම හා බෙදා හැරීම
- බැංකු හා බැංකු නොවන ආයතනවල අධීක්ෂක ලෙස කටයුතු කිරීම
- රජයේ ආර්ථික උපදේශක,බැංකුකරු සහ මුල්‍ය නියෝජිතයා වශයෙන් කටයුතු කිරීම.
- මහ බැංකුවේ පියවීම් ගිණුම් පවත්වා ගෙන යන වාණිජ බැංකුවලට හා ප්‍රාථමික වෙළඳුන්ට නිෂ්කාශන සහ පියවීමේ පහසුකම් සැපයීම.

මහ බැංකුවේ නියෝජ්‍යායතන කාර්යයන්

- රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණය
- නිදේශ විනිමය පාලනය
- කුඩා පරිමාණ මූල්‍යකරණ වැඩසටහන් සඳහා ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රම පිළිබඳ මූලික ආයතනය ලෙස කටයුතු කිරීම.
- සේවක අර්ථ සාධක අරමුදල කළමනාකරණය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යයන් ව්‍යාපාර කෙරෙහි බලපාන ආකාරය

- ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය - ස්ලිප්ස්
  (Sri anka Inter - Bank Payment system - SLIPS)

- ජගත් අන්තර් බැංකු මුල්‍ය විද්‍යුත් සන්නිවේදන ජාලය - ස්විෆ්ට් සන්නිවේදන ජාලය
  (SWIFT - Sri Lanka Worldwide Inter Bank Financial Telecommunication)

- තත්කාලීන දළ පියවීමේ පද්ධතිය
  (RTGS - Real Time Gross Settlement System)

- ලේඛන රහිත සුරැකුම් තැන්පතු පද්ධතිය
  (SSDS - Scriptless Securites depository System)

නිපුණතා මට්ටම 7.4 : වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන විවිධ තැන්පතු හා සපයන ණය ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට හා වර්ධනයට කරන බලපෑම පෙන්වා දෙයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් ඵල :

- වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යනු ලබන විවිධ තැන්පතු වර්ග හඳුන්වයි.
- වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන විවිධ තැන්පතු අතර සමාන අසමානකම් සන්සන්දනය කරයි.
- වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන විවිධ තැන්පතු වර්ග ව්‍යාපාරිකයෙකුට වැදගත් වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.
- වාණිජ බැංකු සපයන ණය වර්ගීකරණය කරයි.

වාණිජ බැංකු පවත්වාගෙන යන විවිධ තැන්පතු හා සපයන ණය ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරීත්වයට හා වර්ධනයට කරන බලපෑම.

වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යනු ලබන විවිධ තැන්පතු වර්ග

- **ජංගම ගිණුම් (ඉල්ලුම් තැන්පතු) (Current Accounts)**

  චෙක්පත් මගින් ගනුදෙනු කිරීමේ පහසුකම් ඇති ශේෂය මත පොළී හිමි නොවන ගිණුම් වර්ගයකි. බැංකු අයිරා පහසුකම් සැලසෙන අතර ටෙලර්පත් භාවිතයෙන් ගනුදෙනු කළ හැකිය.

- **ඉතිරි කිරීමේ තැන්පතු (Savings Accounts)**

  ඉතිරි කිරීමේ පරමාර්ථයෙන් හඳුන්වා දී ඇති මෙම ගිණුම් වර්ගයට ශේෂය මත පොළියක් හිමි වේ. තැන්පත්කරුගේ අභිමතය පරිදි මුදල් තැන්පත් කිරීම හා ආපසු ගැනීම කළ හැකිය. ටෙලර්පත් මගින් ද ගනුදෙනු කළ හැකිය.

- **ස්ථාවර තැන්පතු (Fixed De Posits)**

  නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සහිත නිශ්චිත පොළියක් යටතේ තැන්පත් කිරීමකි. ඉතිරි කිරීමේ තැන්පතුවලට සාපේක්ෂව ඉහළ පොළියක් හිමිවේ.

වාණිජ බැංකු පවත්වාගෙන යන විවිධ තැන්පතු වර්ග ව්‍යාපාරිකයෙකුට වැදගත් වන ආකාරය.

- චෙක්පත් මගින් ගෙවීම් කළ හැකි වීම
- ප්‍රේෂණ පහසුකම් ලබා ගත හැකි වීම
- නිත්‍ය නියෝග මත ගෙවීම් කළ හැකි වීම
- අයිරා පහසුකම් ලබාගත හැකිවීම
- බැංකුව සමඟ කළ ගනුදෙනුවල වාර්තාවක් ලබාගත හැකිවීම (බැංකු ගිණුම් ප්‍රකාශය)

වාණිජ බැංකු සපයන ණය

- අයිරා පහසුකම්
- ණය
    - ව්‍යාපාරික ණය
    - පාරිභෝගික ණය

නිපුණතා මට්ටම 7.5 : වාණිජ බැංකු සපයන සේවා ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට ඇති කරන බලපෑම පෙන්වා දෙයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් ඵල :

- වාණිජ බැංකු සපයන සේවා ලැයිස්තුගත කරයි.
- වාණිජ බැංකු සපයන එක් එක් සේවාව වෙන වෙන ම පැහැදිලි කරයි.
- එම සේවා ව්‍යාපාර කටයුතු කෙරෙහි බලපාන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- තෝරාගත් ව්‍යාපාර ආයතනයක් වාණිජ බැංකුවලින් ලබා ගෙන ඇති සේවා විමසා ලැයිස්තුගත කරයි.

වාණිජ බැංකු සපයන සේවා

නියෝජිත සේවා

වාණිජ බැංකු විසින් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවශ්‍යතාවලදී ගනුදෙනුකරුවන් වෙනුවෙන් නියෝජිතයෙකු ලෙස කටයුතු කරයි.
නිදසුන්:

- සුරැකුම්පත් මිලයට ගැනීම හා විකිණීම
- ස්ථාවර නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීම
- විදුලි බිල්පත් හා ජල බිල්පත් ගෙවීම

- **විද්‍යුත් බැංකු සේවා (E - Banking)**

අන්තර්ජාලය හරහා බැංකු කටයුතු සිදුකර ගැනීම සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ට සපයා ඇති පහසුකම විද්‍යුත් බැංකු සේවා ලෙස හඳුන්වයි. එවැනි පහසුකම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- **හෝම් බැන්කින් : (Home Banking)**

  තම පෞද්ගලික පරිගණකය මගින් අන්තර්ජාලය හරහා බැංකුවේ වෙබ් අඩවියට පිවිස රහස් අංකය භාවිත කොට ස්වයංක්‍රීය ව බැංකු පහසුකම් ලබා ගැනීම මෙහි අදහසයි

- **දුරකථන බැංකු සේවා : (Tele Banking)**

  ගනුදෙනුකරු බැංකුව වෙත නොගොස් තම දරකථනය භාවිත කිරීමෙන් වාණිජ බැංකු කටයුතු සිදුකර ගැනීමයි.

- **උකස් සේවා : (Tele Banking)**

  ස්වර්ණාභරණ ඇපයට ගෙන හදිසි මුදල් අවශ්‍යතා සඳහා ණය ලබාදීම වාණිජ බැංකු විසින් සිදු කරන වැදගත් සේවාවකි.

- **සුරක්ෂිතාගාර පහසුකම්**

පුද්ගලයින්ගේ රන්, රිදී,මුතු මැණික් ,ආභරණ,ඔප්පු වැනි වටිනා භාණ්ඩ හා වැදගත් ලියවිලි ආරක්ෂා කර දීම වාණිජ බැංකු විසින් සිදු කරයි. මේ සඳහා වාණිජ බැංකුවල විශේෂිත සේප්පු වෙන් කර ඇත.

- **විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම හා විකිණීම**

විනිමය පාලන නියමයන් යටතේ ගනුදෙනුකරුවන්ගේ විදේශ මුදල් මිල ට ගැනීමත් ඔවුන්ට අවශ්‍ය විදේශ මුදල් විකිණීමත් වාණිජ බැංකු විසින් සිදු කරයි.

- **ණයපත් සේවාව**

කිසියම් නිශ්චිත වටිනාකමක් දක්වා අනුමත ආයතනවලින් භාණ්ඩ හා සේවා ලබා ගැනීමට හිකිවන පරිදි වාණිජ බැංකු හෝ බලයලත් ආයත විසින් නිකුත් කරන කාඩ්පත් විශේෂයකි. ණයපත් මගින් යම් සීමාවක් දක්වා ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර භාවිතයෙන් මුදල ලබා ගැනිමේ හැකියාව ද ඇත.

- **මුදල් ප්‍රේෂණ කටයුතු**

ගිණුම් හිමියා වෙනුවෙන් ඔහුට ලැබීමට ඇති මුදල් ඔහුගේ ගිණුමට රැස් කිරීම මින් අදහස් වේ. විදේශයක සිටින පුද්ගලයින්ගෙන් ලැබෙන මුදල් රැස් කිරීම ද මේ යටතේ සිදු කෙරේ.

- **සංචාරක චෙක්පත් නිකුත් කිරීම**

දේශීය හා විදේශීය සංචාරකයින්ගේ ගනුදෙනු පහසුවෙන් හා ආරක්ෂාකාරීව සිදු කිරීම සඳහා භාවිත කෙරෙන චෙක්පත් විශේෂයකි. සංචාරක චෙක්පත් පොදුවේ පිළිගන්නා මුදල් වර්ගවලින්,විවිධවටිනාකම් යටතේ නිකුත් කරයි. තමන් සතු මුදල් බැංකුවට ලබා දී එම වටිනාකමට බැංකුවෙන් සංචාරක චෙක්පත් ලබා ගන්නා අතර, සංචාරයේ යෙදෙන අතරතුර දී එම ප්‍රදේශයේ වාණිජ බැංකුවකට එම සංරචක චෙක්පත් ලබා දී නැවත මුදල් ලබා ගැනීමට හැකියාව ඇත. නිකුත් කිරීමේදී බැංකුව විසින් සේවා ගාස්තුවක් අය කරනු ලබයි.

- **ස්වයංක්‍රීය බැංකු සේවා**

බැංකු ගිණුම් හිමියන්ට තම බැංකුවෙන් ලබා දී ඇති පහසුකම් බොහොමයක් බැංකුවට නොගොස් දවසේ ඕනෑම වේලාවක ලබා ගැනීමට හැකි වන සේ හඳුන්වා දී ඇති විද්‍යුත් අරමුදල් හුවමාරු ක්‍රමයකි. මෙ මගින් ගනුදෙනු කරුවන්ට බැංකුවලින් පහත සේවා ලබා ගතහැකිය.

- **ණයවර ලිපි නිකුත් කිරීම**

ආනයනකරුගේ ඉල්ලීම මත ආනයනකරුගේ බැංකුව විසින් ආනයනකරු වෙනුවෙන් මුදල් ගෙවන බවට එකඟ වෙමින් අපනයනකරුගේ බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරන ලියවිල්ල ණයවර ලිපියයි.

නිපුණතා මට්ටම 7.6 : චෙක්පත් භාවිතයෙන් ගනුදෙනු පහසු කර ගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් ඵල :

- චෙක්පත යන්න නිර්වචනය කරයි.
- චෙක්පතකට සම්බන්ධ ප්‍රධාන පාර්ශ්ව හඳුන්වයි.
- චෙක්පත් අධ්‍යයනයෙන් චෙක්පතක මූලික ලක්ෂණ පැහැදිලි කරයි.
- චෙක්පත් වර්ග කරයි.
- ධාරක චෙක්පත් හා විධාන චෙක්පත් අතර වෙනස පැහැදිලි කරයි.
- චෙක්පත් ලිවීමේ දී සැලකිළිමත් විය යුතු කරුණු ඉදිරිපත් කරයි.
- චෙක්පත් රේඛනය හඳුන්වා එහි අවශ්‍යතාව පැහැදිලි කරයි.
- දෙන ලද රේඛිත චෙක්පත් අධ්‍යයනයෙන් ඒවායේ ඇති රේඛන වර්ග කරයි
- සාමාන්‍ය රේඛනය හා විශේෂ රේඛනය කළ හැකි ආකාර පැහැදිලි කරයි
- චෙක්පත් පිටසන් කිරීම හඳුන්වයි.
- චෙක්පත් අගරු වීම හඳුන්වා, අගරු වන අවස්ථා පැහැදිලි කරයි.
- දෙන ලද තොරතුරු මත කිසියම් ගෙවීමක් සඳහා චෙක්පතක ආකෘතියක් ගොඩනගයි.

චෙක්පත යනු

- ජංගම ගිණුම් හිමියෙකු (අණකරු) විසින් එහි සඳහන් මුදල නම සඳහන් පුද්ගලයාට (ආදායකයාට) හෝ රැගෙන එන අයෙකුට ගෙවන ලෙස බැංකුවකට (අණලදුව) කරනු ලබන ලිඛිත නියෝගය චෙක්පතක් ලෙස හැඳින්වේ.

චෙක්පතකට සම්බන්ධ ප්‍රධාන පාර්ශව

අණකරු	(Drawer)	-	ගිණුම් හිමියා
අණලදු	(Drawee)	-	ගිණුම පවත්වා රෙන යන වාණිජ බැංකුව
ආදායකයා	(Payee)	-	චෙක්පතෙහි නම සඳහන් පුද්ගලයා,චෙක්පතෙහි සඳහන් මුදල ලැබීමට හිමිකම ලබන්නා

චෙක්පතක මූලික ලක්ෂණ

1. දිනය
2. බැංකුවේ නම හා ශාඛාවේ නම
3. ආදායකයාගේ නම
4. හෝ රැගෙන එන්නාට යන යෙදුම
5. චෙක්පතේ වටිනාකම අකුරෙන් හා ඉල්කමෙන්
6. ගෙවනු යන පදය
7. අණකරුගේ අත්සන
8. චුම්භක අක්ෂර හැඳුනුම් තීරය (මෙහි පිළිවෙලින් චෙක්පත් අංකය, බැංකුවේ අංකය, ශාඛාවේ අංකය හා ගිණුම් අංකය සඳහන් වේ)
9. චෙක්පතේ පිළිපත

චෙක්පත් වර්ග

ධාරක චෙක්පත් (භාරක චෙක්පත්) (Bearer cheques)

චෙක්පතෙහි මුද්‍රිතව ඇති '' හෝ රැගෙන එන්නාට'' යන පදය කපා නොහැර ඇති චෙක්පතකි. පිටසන් කිරීමකින් තොරව හුදු භාර දීමෙන් ධාරක චෙක්පත පැවරිය හැකි අතර බොහෝ දුරට මුදල නෝට්ටුවකින් ගනුදෙනු කිරීම හා සමාන වේ.

විධාන චෙක්පත් (Order cheques)

හෝ රැගෙන එන්නාට යන පදය කපා හැර හෝ ඒ වෙනුවට '' විධානයට '' යන්න ලියා ඇති චෙක්පත් වේ. මෙවැනි චෙක්පතක් පැවරීමේ දී පිටසන් කිරීම අවශ්‍ය වේ. ධාරක චෙක්පතකට වඩා විධාන චෙක්පත් වල ආරක්ෂාව වැඩිය.

චෙක්පත් ලිවීමේ දී සැලකිළිමත් විය යුතු කරුණු

- ලිවීමේ දී නොමැකෙන තීන්ත වර්ගයක් භාවිත කළ යුතුය.
- පිළිපතේ අදාළ විස්තර සටහන් කළ යුතුය.
- ලිවීමේ දී සිදු වන වැරදි කනි ඉරකින් කපා අණකරුගේ සම්පූර්ණ අත්සන යෙදිය යුතුය.
- එකම භාෂා මාධ්‍යයක් භාවිත කළ යුතුය.
- අණකරුගේ අත්සන නියමාකාරයෙන් යෙදිය යුතුය.
- චෙක්පතකට යොදන දිනය හා එහි ආරක්ෂාව සඳහා ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳව සැලකිලිමත් විය යුතුය.
- හිස් චෙක්පතකට අත්සන් නො යෙදිය යුතුය.

චෙක්පත් රේඛනය

චෙක්පත් රේඛනය (Crossing the cheques)

චෙක්පතක මුහුණත හරහා සමාන්තර රේඛා දෙකක් ඇඳීම හෝ වාණිජ බැංකුවක නමක් සඳහන් කිරීම චෙක්පත් රේඛනය කිරීම ලෙස හඳුන්වයි. චෙක්පතකට සම්බන්ධ ඕනෑම පාර්ශ්වයකට රේඛනයක් සිදු කළ හැකි අතර, යොදන ලද රේඛනයක් අවලංගු කළ හැක්කේ චේකපතේ අණකරුට පමණි.

චෙක්පත් රේඛනය වර්ග

- රේඛන වර්ග දෙකකි.
  - සාමාන්‍ය රේඛනය
  - විශේෂ රේඛනය

සාමාන්‍ය රේඛනය (General crossing)

වගන්ති සහිත ව හෝ රහිත ව චෙක්පතේ මුහුණත හරහා සරල සමාන්තර රේඛා දෙකක් ඇඳීම සාමාන්‍ය රේඛනය ලෙස හැඳින්වේ.

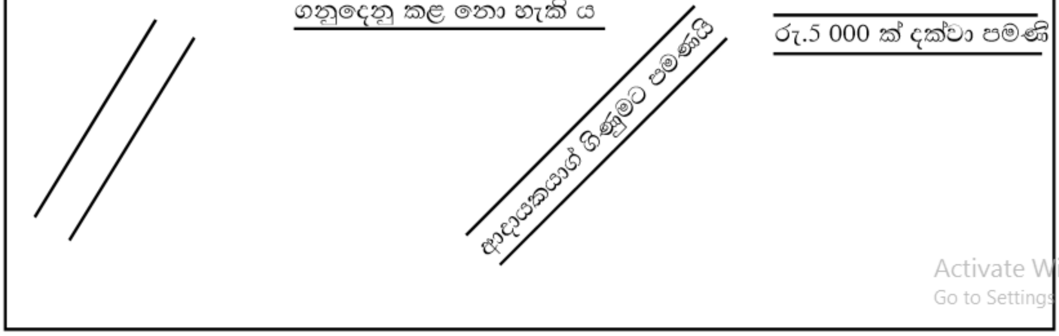

විශේෂ රේඛනය (Special crossing)

සරල සමාන්තර රේඛා දෙකක් සහිතව හෝ රහිතව චෙක්පතක මුහුණත හරහා වාණිජ බැංකුවක නමක් සඳහන් කිරීම විශේෂ රේඛණය වේ. මෙවැනි චෙක්පත්, රේඛණයේ නම සඳහන් බැංකුවේ ගිණුමක තැන්පත් කළ යුතුය.

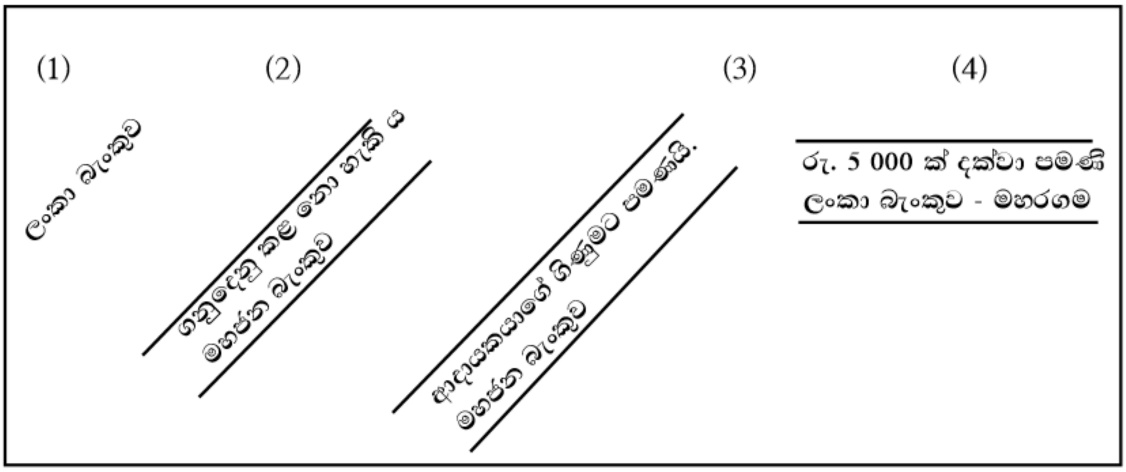

චෙක්පත පිටසන් කිරීම (Endorsement)

චෙක්පතේ මුහුණත සඳහන් වන ආකාරයටම ආදායකයා සිය නම චෙක්පතෙහි පිටුපස ලිවීම චෙක්පත පිටසන් කිරීම ලෙස හැඳින්වේ. (චෙක්පත දරන ඕනෑම දරන අයෙකු චෙක්පත පැවරීමේ දී ඔහුගේ නම ලිවිය යුතුය. චෙක්පත නීත්‍යානුකූලව පැවරූ බව සනාථ කිරීම පිටසන මගින් සිදුවේ.

චෙක්පත් අගරු වීම (Dishonour of cheques)

ගෙවීම සඳහා බැංකුවට ඉදිරිපත් කළ චෙක්පතකට මුදල් ගෙවීම බැංකුව විසින් ප්‍රතික්ෂේප කිරීම චෙක්පතක් අගරු වීම ලෙස හැඳින්වේ.

නිපුණතා මට්ටම 7.7 : විද්‍යුත් මුදල් භාවිතයෙන් ගනුදෙනු පහසු කර ගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 06

ඉගෙනුම් ඵල :

- විද්‍යුත් මුදල් යන්න පැහැදිලි කරයි.
- භාවිතයේ පවත්නා විද්‍යුත් මුදල් වර්ග පැහැදිලි කරයි.
- විද්‍යුත් මුදල් කාඩ්පතක ලක්ෂණ හා එම කාඩ්පතකට සම්බන්ධ පාර්ශ්ව හඳුන්වයි
- විද්‍යුත් මුදල් භාවිතයේ වාසි හා අවාසි ලැයිස්තුගත කරයි.
- භාවිත වන එක් එක් විද්‍යුත් මුදල් වර්ගවල සුවිශේෂිතා වගුගත කරයි.

විද්‍යුත් මුදල්

විද්‍යුත් මුදල් (E - Money)

විද්‍යුත් ක්‍රමයට නැතහොත් පරිගණක ජජාලයක් හරහා හුවමාරු වන මුදල් විද්‍යුත් මුදල් ලෙස සැලකේ.එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එක් පාර්ශවයකින් තවත් පාර්ශවයකට අරමුදල් මාරුවීමකින් සිදු වේ. **(Electronic Found Transfer)**

භාවිතයේ පවත්නා විද්‍යුත් මුදල් වර්ග

විද්‍යුත් මුදල් වර්ග

- ණයපත් - Credit Card
- හරපත් - Debit Card
- පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත් - Pre - paid Card
- ස්මාර්ට් කාඩ්පත් - Smart Card
- ක්ෂුද්‍ර පත් - Micro Chips

භාවිතයේ පවත්නා විද්‍යුත් මුදල් වර්ග හැඳින්වීම

ණයපත්

කිසියම් නිශ්චිත වටිනාකමක් දක්වා අනුමත වෙළඳ ආයතනවලින් භාණ්ඩ හා සේවා ලබා ගැනීමට හැකිවන පරිදි වාණිජ බැංකුවක් හෝ බලයලත් ආයතනයක් විසින් නිකුත් කරනු ලබන කාඩ්පත් විශේෂය ණය පත් ලෙස හඳුන්වයි.

හරපත්

බැංකු ගිණුම් හිමියෙකුට තම ගිණුමේ ඇති මුදල් වෙළඳසැල් ගෙවීම් පියවීමට පැවරීම සඳහාත්, ටෙලර් යන්ත්‍ර භාවිතයෙන් මුදල් ආපසු ලබා ගැනීම සඳහාත් බැංකුව විසින් නිකුත් කරනු ලබන ප්ලාස්ක කාඩ්පත් විශේෂයකි. ගිණුමේ ඇති ශේෂය සඳහා පමණක් හරපත් හිමියාට ගනුදෙනු සිදු කළ හැකිය.

පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත්

කලින් මුදල් ගෙවා ලබා ගත හැකි කාඩ්පත් විශේෂයකි. මුදල් හෝ චෙක්පත් වෙනුවට ආරක්ෂාකාරී මෙන්ම පහසු විද්‍යුත් ගෙවීම් ක්‍රමයකි. බැංකු ගිණුම් නොමැති අයට පවා පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත් භාවිතය මගින් විද්‍යුත් ක්‍රමයට ගෙවීම් කළ හැකිය.

ස්මාර්ට් කාඩ්පත්

මෙය integrated circuit card එකකි. මෙහි මුදල් වටිනාකමක් සහිත chip එකක් අන්තර්ගතය. මෙය භාවිත කර ගනුදෙනුවක් සිදු කළ විට එම ගනුදෙනුවේ වටිනාකම හර වී ශේෂය අඩුවේ. අදාළ නිකුතු ආයතනයට මුදල් ගෙවා වරින් වර වර මුදල් ගබඩා කර (Re Loard) ගත හැකිය. ස්මාර්ට් කාඩ්පත මගින් ණයපතක,හරපතක ATM කාඩ්පතක කාර්යයන්ද සිදුකළ හැකි අතර මෙය විද්‍යුත් මුදල් පසුම්බියක් (E - purse) ලෙස භාවිත කළ හැකිය.

විද්‍යුත් මුදල් කාඩ්පතකට සම්බන්ධ පාර්ශව

- කාඩ්පත් හිමියා
- කාඩ්පත් නිකුත් කරන ආයතනය
- වෙළෙන්දා හෙවත් විකුණුම්කරු
- ණයපත් සංගමය

  නිදසුන් ඃ වීසා, මාස්ටර්, ඇමරිකන්, එක්ස්ප්‍රස් (AMEX)

ඉදිරිපස

පිටුපස

විද්‍යුත් මුදල් කාඩ්පතක ලක්ෂණ

- නිකුත් කරන ආයතනයේ නම හා ලාංඡනය
- කාඩ්පත් වර්ගය
- නිදසුන් ඃ (Debit card, credit card ,ATM card)
- කාඩ්පත් අංකය
- සන්නම් ලාංඡනය (Brand Logo) නිදසුන් ඃVISA, Master
- කල් ඉකුත් වන දිනය
- කාඩපත් හිමියාගේ නම
- කාන්දම් පටිය (Magnetic stripe)
- අත්සන් පටිය (Signature stripe)
- කාඩ්පත් ආරක්ෂිත සංකේතය (card security code)
- ත්‍රිමාන චිත්‍රය (Holo gram)
- නිකුතු ආයතනයේ නම,ලිපිනය හා කොන්දේසි
- ගනුදෙනුකරු සේවා දුරකථන අංකය (costomer service hotline)

පසුගිය අ.පො.ස. (උ/පෙළ) විභාග ප්‍රශ්න

01) පහත දැක්වෙන්නේ රටවල් කිහිපයක භාවිතා කරන මුදල් වර්ග ලැයිස්තුවකි.

රට	මුදල් වර්ගය
A.ඉතාලිය B.ඕස්ට්‍රේලියාව C. දකුණු කොරියාව D. මැලේසියාව	1. වොන් 2. ඩොලර් 3. රින්ගිට් 4. යූරෝ

එක් එක් රටෙහි භාවිත වන මුදල් වර්ගය නිවැරදි ව ගළපා ඇති කාණ්ඩය තෝරන්න.

(1) A – 1, B – 2, C – 3, D – 4 (2) A – 2, B – 1, C – 3, D – 4

(3) A – 3, B – 2, C – 2, D – 4 (4) A – 4, B – 2, C – 1, D – 3

(5) A – 4, B – 2, C – 3, D – 1

02. පහත දැක්වෙන්නේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ඉටුකරන කාර්ය කිහිපයකි.

A - මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවීම
B - රාජ්‍ය ණය කලමනාකරණය
C - විදේශ විනිමය පාලනය
D - රජයේ ආර්ථික උපදේශක වශයෙන් කටයුතු කිරීම
E - සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් කළනාකරණය
F - ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනය සඳහා ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය වැඩසටහන් යනාදිය සම්බන්ධීකරණය කිරීම.

ඉහත සඳහන් කාර්ය අතුරෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ඉටු කරන නියෝජ්‍යායතන කටයුතු දැක්වෙන කාණ්ඩය තෝරන්න.

(1) A, B, C, D (2) A, B, D , F (3) A, B, D , F (4) B, C, D , E

(5) B, C, E, F (…………)

03. (අ) දාතම, මුදල (අකුරෙන් හා ඉලක්කමෙන්) සහ අත්සන නිවැරදිව මුදල චෙක්පතක සඳහන් කර තිබුණ ද බැංකු අයකැමි විසින් එම චෙක්පතට බැංකු කවුන්ටරයෙන් මුදල ගෙවීම ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. එලෙස මුදල නොගෙවීමට හේතුවිය හැකි කරුණු **හතරක්** ලියන්න.

(ආ) වාණිජ බැංකු විසින් ව්‍යාපාර සඳහා විවිධාකාරයෙන් සේවා සපයනු ලැබේ. එවැනි සේවා හතරක් කෙටියෙන් විස්තර කරන්න.

වාණිජ බැංකු විසින් ව්‍යාපාර සඳහා විවිධාකාරයෙන් සේවා සපයනු ලැබේ. එවැනි සේවා හතරක් කෙටියෙන් විස්තර කරන්න.

04. (අ) '' සමුපාකාර ග්‍රාමීය බැංකුවක් වෙනත් වාණිජ බැංකුවකින් වෙනස් නොවේ.'' ඔබ මෙම ප්‍රකාශයට එකඟ වන්නේ ද? ඔබේ පිළිතුරට හේතු දක්වන්න.

(ආ) ශ්‍රී ලංකාව තුළ මූල්‍ය සමාගම්වල සීඝ්‍ර වර්ධනයක් වර්තමානයේ දක්නට ලැබේ. එසේ මූල්‍ය සමාගම් සීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වීමට හේතු හතරක් දක්වන්න.

2016 A/L

01. ස්වයංක්‍රීය බැංකු සේවා (Automated Banking services) තුළින් බැංකුවකට පමණක් අත් වන වාසියක් වන්නේ,

(1) කාලය ඉතිරි කර ගැනීමට හැකි වීමයි.

(2) සේවා ව්‍යාප්තියෙන් වැඩි ලාභයක් ලැබීමට හැකි වීමයි.

(3) බිල්පත් ගෙවීම පහසු වීමයි.

(4) ගිණුම් පිළිබඳ තොරතුරු පහසුවෙන් ලබාගත හැකි වීමයි.

(5) ගිණුම් අතර මුදල් හුවමාරු කිරීමට හැකි වීමයි.

02. (ආ) මුල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ශ්‍රී ලංකා මහබැංකුව විසින් ණය සීමා පැනවීමේ අරමුණු දෙකක් පැහැදිලි කරන්න.

2017 A/L

01. පහත සඳහන් දෑ අතුරින් තැන්පතු භාර ගැනීමට නොහැකි මූල්‍ය ආයතන වර්ගය වන්නේ

(1) ඒකක භාර ය. (2) බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් ය.

(3) බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ය. (4) ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු ය.

(5) බලපත්‍රලාභි වාණිජ බැංකු ය.

02. පහත සඳහන් දෑ අතුරින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සෘජු සුපරීක්ෂණයට යටත් වන ආයතන වර්ග සංඛ්‍යාව කීයද?

A - බලපත්‍රලාභි වාණිජ බැංකු B - බලපත්‍රලාභි විශේෂිත බැංකු

C - බලපත්‍රලාභි මුල්‍ය සමාගම් D - සමූපාකාර ග්‍රාමීය බැංකු ය.

E - සකසුරුවම් හා ණය දෙන සමූපාකාර සමිති

(1) 1 කි (2) 2 කි (3) 3 කි (4) 4 කි (5) 4 කි

03. පහත දැක්වෙන්නේ විද්‍යුත් ණය කාඩ්පතක සඳහන් මූලිකාංග කිහිපයකි.

A - ණයපත් සංගමයේ ලාංඡනය
B - කාඩ්පතේ අංකය
C - චුම්බක පටිය
D - කාඩ්පත් හිමියාගේ නම
E - සේවා දුරකථන අංකය
F - කල් ඉකුත්වන දිනය
G - අත්සන් පටිය

ඉහත දෑ අතුරෙන් විද්‍යුත් ණය කාඩ්පතක මුහුණතෙහි සඳහන් මූලිකාංග පමණක් ඇතුළත් කාණ්ඩය කුමක්ද?

(1) A,B,E,F (2) A,B,D,F (3) B,C,E,G (4) C, E,F,G (5) D,E,F,G (……….)

04. iii) (අ) චෙක්පතක් රේඛනය කිරීම තුළින් අණකරුවෙකු ඉටුකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන අරමුණු දෙකක් සඳහන් කරන්න.

iv) ශ්‍රී ලංකා මහබැංකු වාර්ෂික වාර්තාව (2016) ට අනුව ණය කාඩ්පත් භාවිතය රටේ මුළු ජනගහනයෙන් 6% කට ආසන්න ප්‍රමාණයකි.

(අ) ශ්‍රී ලංකාවේ ණය කාඩ්පත් භාවිතය අඩු මට්ටමක පැවතීමට හේතු 02ක් සඳහන් කරන්න.

(ආ) ණය කාඩ්පත් භාවිතය වැඩි කිරීමට බැංකු කරුවකුට අන්ගමනය කලහැකි උපාය මාර්ග 4ක් සඳහන් කරන්න.

v) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් වාණිජ බැංකු හා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතනවල අධීක්ෂණ කටයුතු කිරීම ගනුදෙනු කරුවන්ට හිතකර ලෙස බලපාන ආකාර දෙකක් පැහැදිලි කරන්න.

2018 A/L

01. මෙහි දැක්වෙන වගුවේ x තීරුව මගින් විවිධ මුදල් වර්ග ද, Y තීරුව මඟින් ඊට අදාළ නිදසුන් කිහිපයක් ද දැක්වේ.

X	Y
A.විද්‍යුත් මුදල් B.ආසන්න මුදල් C.ව්‍යවහාර මුදල් D. බැංකු මුදල් E. ද්‍රව්‍ය මුදල්	1. භාණ්ඩාගාර බිල්පත 2. රංත්‍ර 3. ඉල්ලුම් තැන්පත් 4. කාසි හා නෝට්ටු 5. ණය කාඩ්පත්

මුදල් වර්ග හා උදාහරණ නිවැරදිව ගළපා ඇති කාණ්ඩය තෝරන්න.

(1) A - 1, B - 3, C - 2, D - 4, E - 5
(2) A - 2, B - 4, C - 3, D - 1, E - 5
(3) A - 2, B - 1, C - 4, D - 3, E - 5
(4) A - 5, B - 3, C - 4, D - 1, E - 2
(5) A - 5, B - 1, C - 4, D - 3, E - 2 (……….)

02. වාණිජ බැංකුවක් මගින් ලබාගත හැකි ප්‍රතිලාභ හා පහසුකම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

A - පොලියක් ලබා ගැනීමට හැකි වීම.
B - චෙක්පත් තැන්පත් කිරීමට හැකි වීම.
C - නිත්‍ය නියෝග මත ගෙවීම් කළ හැකි වීම.
D - ණයපත් ලබා ගැනීමට හැකි වීම.
E - අයිරා පහසුකම් ලබා ගැනීමට හැකි වීම.

ඉහත දෑ අතුරෙන් ඉතිරිකිරීමේ ගිණුම් හිමියෙකුට ලබා ගත හැකි ප්‍රතිලාභ හා පහසුකම් ගණන,

(1) 1කි. (2) 2කි. (3) 3කි. (4) 4කි. (5) 5කි. (………)

03. iv) මුල්‍ය සමාගම් ව්‍යාපාර සංවර්ධනය සඳහා විවිධ සේවා සපයයි. ව්‍යාපාරවලට මුල්‍ය සමාගම් මඟින් සපයන සේවා හතරක් විස්තර කරන්න.

v) "විද්‍යුත් මුදල් භාවිතය තුළින් වාසි මෙන්ම අවාසි ද සිදුවේ." මෙම ප්‍රකාශය විද්‍යුත් මුදල් භාවිතයේ වාසි හා අවාසි දෙක බැගින් දක්වමින් තහවුරු කරන්න.

2019 A/L

01. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් භාවිත කරනු ලබන ගුණාත්මක ණය පාලන ශිල්පීය ක්‍රමයක් වනුයේ,

(1) ණය සඳහා උපරිම පරිණත කාල සීමාවක් නියම කිරීම ය.

(2) වාණිජ බැංකු වෙත සපයන ණය සඳහා පොලී අනුපාතය ඉහළ දැමීමය.

(3) ණයවර ලිපි නිකුත් කිරීමේදී තැන්පත් කළ යුතු අවම මුදල් ප්‍රමාණය නියම කිරීම ය.

(4) වාණිජ බැංකු විසින් ලබාදෙනු ලබන ණය ක්ෂේත්‍ර සීමා කිරීම ය.

(5) ණය සඳහා උපරිම ණය සීමා පැනවීම ය.

(..........)

02. ණය කාඩ්පත හා සැසඳීමේ දී හර කාඩ්පත භාවිතයෙහි ඇති වාසියක් වනුයේ,

(1) මුදල් භෞතික වශයෙන් රැගෙන යා යුතු නොවීම ය.

(2) ප්‍රමාද වී ගෙවීමට හැකි වීම ය.

(3) කාඩ්පත් හිමියා ණයකරුවකු බවට පත් නොවීම ය.

(4) මුදල් ගෙවීම සඳහා කාඩ්පත් ඉදිරිපත් කළ යුතු වීම ය.

(5) ගිණුමේ මුදල් නොමැති වුව ද භාණ්ඩ මිල දී ගත හැකි වීමය.

(..........)

03. "ධාරක චෙක්පත්" "විධාන චෙක්පත්" හා සසඳන්න.